

NOVA ZNAČENJA I PASTORALNE PERSPEKTIVE KRŠĆANSKE INICIJACIJE

Ante CRNČEVIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
ante.crncevic@zg.t-com.hr

Tema XLIX. Teološko-pastoralnoga tjedna, premda u središte razmišljanja stavlja kršćansku inicijaciju, ne zadržava nas na početcima vjere i crkvenosti niti u okviru razmatranja obuhvaća samo one koji su zahvaćeni procesom pristupa vjeri. Kršćanska inicijacija, mišljena u svojoj iskonskoj formi, iziskuje holistički pristup »hodu u vjeri«, koji dotiče sržna pitanja fundamentalne i sakramentalne teologije, liturgike, ekleziologije, pastoralne teologije i katehetike, s pozornom osjetljivošću za društveni i kulturalni kontekst u kojemu kršćanska zajednica živi. U toj je slojevitosti inicijacijskoga hoda Teološko-pastoralni tjedan nastojao odabranu temu raslojiti na način da svaki od odabranih pristupa bude usmjeren prema pastoralnom oživljavanju kršćanske inicijacije u našoj crkvenoj zbilji.

Polazna točka za razmišljanje o našoj crkvenoj zbilji glede kršćanske inicijacije, jest činjenica njezine razlomljenosti i raslojenosti na tri obredno-slavljenička trenutka te na katehetski program koja prethodi slavljenjima. Moguće je, naime, ustvrditi da u zauzetoj pastoralnoj brizi oko slavlja sakramenata inicijacije te u katehizaciji pristupnikâ počesto izostaje sama inicijacija kao ujedinjujući element sakramentalnoga itinerarija i kršćanske pedagogije, pa i dalje ostaje otvoreno pitanje: Što je bit kršćanske inicijacije? Misterijska teologija, koja nalazi sve više mjesta u zapadnoj sakramentologiji, pokazuje da su svi sakramenti »inicijacijski« te da je u svima nužno uvidjeti jedinstvo i jednost slavljena otajstva – Krista, što pak nuka na uočavanje unutarnje povezanosti i »sakramentalnoga jedinstva« kršćanske inicijacije. Druga poteškoća koja

ranjava jasnoću kršćanskoga inicijacijskoga hoda jest sām slijed sakramenata inicijacije čiji se izmijenjen raspored pokušava danas pastoralno opravdati i kao takav čuvati, premda je znano da njihov unutarnji smisao, ustroj i odnos istovremeno u katehezi i kršćanskom nauku bivaju tumačeni prema sasvim drukčijoj matrici i u drukčijemu međusobnom slijedu. U tom razilaženju teološkoga govora o sakramentima i njihove slike u životu Crkve, sama inicijacija ostaje neiskustvena te služi samo kao idejni i programski okvir u koji se »sakramentalnim etapiziranjem« želi uvrstiti znatno širi pastoralni program jedne kršćanske zajednice. Inicijacija tako postaje »žrtvom« intenziviranoga pastoralna. Treći, iako ne manje važan, element potreban razmatranja jest novi društveni kontekst u kojemu Crkva živi, a koji je u mnogočemu oprječan zahtjevima kršćanske inicijacije.

Spomenute naznake nadahnule su organizatore XLIX. Teološko-pastoralnoga tjedna da u »kršćanskoj inicijaciji« prepoznaju temu o kojoj je nužno interdisciplinarno raspravljati kako na razini teoloških razradbā tako i na razini pastoralne primjene, s ciljem naglašavanja i oživljavanja inicijacijskoga karaktera kršćanskih sakramenta, kateheze i sveukupnoga pastoralna. Svjesni slojevitosti poteškoća s kojima se kršćanska inicijacija susreće u suvremenom unutarcrkvenom i društveno-kulturalnom kontekstu, organizatori su temi inicijacije pridružili usmjerujući podnaslov »Nova značenja i pastoralne perspektive«. No produbljenjem teme vrsnim izlaganjima sudionika Tjedna postalo je očevidno da bi zbilji kršćanske inicijacije u našim prilikama više odgovarao podnaslov »Temeljna značenja i pastoralne nužnosti«, čime bi se naglasak premjestio sa suvremenoga i brzo promjenjivoga konteksta na nepromjenjiva, ali nerijetko zaboravljena »misterijska polazišta« kršćanske inicijacije.

Razlog za važnost promišljanja i produbljenja teme kršćanske inicijacije ne izvire iz »izvanrednih prilika« – iz činjenice novoga (i raznorodnoga) zanimanja odraslih za pristup kršćanskoj vjeri ili činjenice sve većega broja djece koja se tek u školskoj dobi prvi put susreću s kršćanstvom i(li) kršćanskom zajednicom – nego ponajprije iz nužnosti cjelovitoga i postupnoga iskustva »inicijacije« u redovitosti pastoralnoga djelovanja i života Crkve. Iskustva pojedinih mjesnih Crkava koje su pokušale obnoviti stari model kršćanske inicijacije, ostvarivane u postupnosti pristupa kršćanskim otajstvima, u neodvojivosti kateheze od liturgije te u uključenosti kršćanske zajednice u inicijacijski proces, otkrivaju da kršćanska inicijacija postaje poželjnom i najprikladnijom paradigmom cjelokupnom pastoralu.

Mens suvremenoga čovjeka, uvjetovan novim vrjednovanjem vremena, ne daje dovoljno prostora inicijaciji kao *hodu* koji nudi iskustvenost, sazrije-

vanje, poniranje, prihvaćanje... Suvremeni oblici »inicijacije« stavljaju težište na trenutno ili vremenski što je moguće kraće osposobljavanje pojedinaca za namijenjene mu zadaće u društvu. Takvim se »inicijacijama« oblikuje vrijednosno raslojeno društvo, a izostaje temeljni i utemeljujući »sustav« koji bi svojom stabilnošću i nepromjenjivošću sadržaja bio trajnim korektivom društvu i zadaćama pojedinaca u njemu. Sličan »zaborav temelja« zamjećuje se i u životu Crkve. Fragmentiranost pastoralna, usmjerenoga prema ciljanim skupinama, premda svojim djelovanjem na izravan način dotiče pojedince i čini ih »aktivnim« ili »angažiranim« članovima Crkve, počesto ne uspijeva stvoriti jedinstvo kršćanske zajednice koja jedina može dati životnost i smisao svakoj skupini i svakome pojedincu. Razlozi se prepoznaju, između ostaloga, osobito u izostanku kršćanske inicijacije koja bi otajstvo Krista i Crkve, kao temeljni okvir oblikovanja kršćanskoga identiteta, stavljala u središte sveukupnoga vjerničkoga života i poslanja.

Izlaganja i rasprave na Teološko-pastoralnom tjednu pokazale su da je osobito važno iznova razmatrati mogućnosti ponovne uspostave izvornoga slijeda sakramenata inicijacije, pri čemu se ne misli tek na »povratak na staro«. Sam slijed, naime, ne rješava slojevitu problematiku inicijacije, ali je nužno uvidjeti da obnovljeni ustroj sakramenata i njihova međuovisnost u usmjerenosti prema euharistiji kao vrhuncu vodi k preutemeljenju i preusmjerenju čitavoga katehetskog i pastoralnog nastojanja na planu inicijacije. Time se još jedanput otkriva temeljnost inicijacije u svim vidovima pastoralna. Liturgijski itinerarij kršćanske inicijacije, razvijen specifičnim 'stupnjevima' i 'razdobljima', pruža temeljni smjer pastoralnom i katehetskom itinerariju, njegovu sadržaju i usredištenosti na otajstvo Krista. Reduciranje liturgijske dimenzije inicijacije samo na završne trenutke pojedinih etapa inicijacijskoga hoda, odnosno na izolirane trenutke slavlja pojedinih sakramenata, lišava sav inicijacijski napor božanske otajstvene dinamike te samu inicijaciju ostavlja na slabim temeljima našega katehetskoga i pastoralnoga nastojanja. Pastoral koji je usmjeren inicijacijskom dinamikom pokazuje da sakramenti inicijacije nisu samo početak ili »prva etapa« vjere nego trajni izvor življenju 'zrelosti' vjere.

Dinamizam koji struji liturgijom sakramenata – posebno onaj katabatski vid koji traži svoj obredni, prostorni i vremenski izričaj i koji cjelovitost osobe prepoznaje tek u njezinoj pritjelovljenosti Tijelu-Crkvi – kadar je oživjeti i »otajstveno dinamizirati« život Crkve. Ipak, čini se, kako mnoge teološke teze o sakramentima, teoretski neupitne, u životu Crkve ne pronalaze životni odjek i ukorijenjenost. Tako općerašireni govor o euharistiji kao »središtu« ili »izvoru i vrhuncu« evangelizacije i života ostaje pastoralno neprimjenjiv

sve dok se ne postigne zajedništvo i suglasnost odgovora na pitanje što je euharistija u samoj sebi (A. Grillo). Sakramentalna katabaza i euharistijska epikleza traže Crkvu, zajednicu vjernika, kao prirodni dom svoga događanja, do te mjere da se u svakom slavljenju liturgijskih čina iskustveno osjeća i živi *nova iniciranost* u otajstvo Krista pomoću tijela Crkve. Trajno vraćanje slavlju euharistije kao »vrhuncu inicijacije« čuva inicijaciju životnom, a hod vjere usmjerava onim putem koji je otvoren u krsnoj dinamici »uranjanja u Krista« (Gal 3,27).